

EGYHÁZTÖRTÉNELMI ADATOK.

XLV.

Bogáthi Fazakas Miklós még egy műve.

(A dalékul.)

A „Keresztény Magvető“ idei I. III. és IV. füzeteiben e XVI-ik századi magyar íróról megjelent tanulmányom átolvasása Szabó Károlyt, a kitűnő történetírót és magyar-könyvismerőt arra indította, hogy annak egy újabban felfödözött művét velem megismertesse; későn kapván, tanulmányom írásánál nem használhattam fel, de közlését ez időszaki iratban szükségesnek láttam a tőle fenmaradt emlékek teljességeért. A kapott utasítás alapján a M. Tudom. Akadémia könyvtárában levő Bogáthi-féle könyvpéldányt megnéztem, összehasonlítottam s belőle jegyzést kész tettem. Nem lévén említett tudósunknak kifogása levele közlése ellen, azt annyival inkább teszem, mert ő határozott véleményt mond azon controverziás kérdésről: vajjon egy vagy két Bogáthinak tulajdonítandók-e mindazon (theologiai és költői) művek, melyeket az irodalomtörténet eddigelé a név alatt ismer? Azonban hadd szóljon maga a levél.

„Kedves barátom! Bogáthi Fazakas Miklósról irt tanulmányodat nagy érdekléssel olvastam; teljesen meg vagyok győződve, hogy mint író s költő csak **egy** B. F. Miklós működött.

„Figyelmeztetek — meglehet, későn — egy munkájára, melyet én hibásan Fejes Miklós név alatt közöltem.*) Ennek — közepén csonka — egyetlen példányát én nem láttam; a bécsi Theresianum könyvtárában volt példány leírását Károlyi Árpád közlése szerint adtam, ki nem vette észre, hogy az ép korában 6 levélből állott nyomtatványból az A₂, A₃ levél hiányzik, s utánna indulva, azért irtam le e példányt így: 4 dr. A—B₂ (2 levelenkint) = 4 számozatlan levél, holott az egész, mikor számozatlan volt, 6 levélből állott.

„A Fejes nevet is Károlyi után adtam, ki a vers-fejeket így jegyezte ki: „Nikoleos Feves de primo intör se narrat honore d v c e s.“ Tévedésemre Szilády Áron figyelmeztetett, ki a Theresianumból a Magyar Tudom. Akadémia számára 1878-ban megszerzett példányt használta s annak csonkaságáról értesített. Azonnal tisztában voltam a vers-fejekkel, melyeket így lehet s így kell kiegészíteni:

Nikoleos Fi (. . . gulus de gente Bogathia vat) e s

De primo intör se narrat honore Dvces.“

„Ennek az egyetlen példánynak, melyet Toldy csak Bécsben láthatott, s melynek föl kutatásával, az én kérelmemre, Szilágyi

*) RÉGI MAGYAR KÖNYVTÁR czimű, 1879-ben Pesten megjelent művem 341. száma alatt: (Három jeles főhadnagyság vetélkedések stb.)

Sándor és Károlyi Árpád egy pár napig fáradoztak, az Akadémia könyvtárában utánna nézhetsz.“

Eddig a levél.

És most álljanak itt saját kijegyzéseim. Adom a mű czimét, ugy, a mint a könyvben van s néhány kivonatot, hogy az olvasó már a verselési módrról ráismerjen Bogáthira.

HAROM IELES FŐHADNAGYOKNAC AZ Nagy Sándornac, Anni-balnac, és az Romai Scipionac, a Boldogságnac helyén az fő helyről való vetélkedésec.

Ad Notam: Iollehet nagy sokat szóltunk Sándorról.

Az első vers-szak ez :

Nem régen löt dolgot egyet mondanéc,
Ha tudnam hogy azt töllem mind elhinnéc,
Minap nagy bizonynal nékem beszéléc,
Kit tudni mindennek méltónac vélék. . . .

Irtac az Poétác sokat Pokolrol,
Mint a Szentírásoc az más Világról,
Mondják, hogy föld alatt vagyon valahol,
Gonoszok sem messze vadnak az ioktól. stb. A levél.

Híányzik az A₂ A₃ levél.

Következik: A₄ levél, így :

Szálléc onnan előbb Ciliciába,
Hun Darius szántalan néppel vala,
Vtanba soc ország hozzám holdola,
Ott vesze masodsor Darius hada sat.

A meglevő B—iv így kezdődik :

Seregével össze — — kal éle,
Mikor Rómát könnyen ő megvehetné,
Alkalmatosságot de elhenyélé.
Ez io vitéz ember, kin kapni kelle stb.

A végsű két vers-szak ez :

Ezec vitézségét mindennec irtac,
Vraknac, királyoknac példát hattac,
Eszében forgottak Mátyás Királynac,
Ha igaz írása Bonfiniusnac.
Szent György napján irám ezt én versekben,
Ezer öt száz hetuen hat Esztendőben,
Király (igy!) koronásztam vala örömben,
Kit Magyar nemzetec éltessen ISTEN.

A munka végén van Kolozsvár czimere koszorúval befoglalva, s a lol ez: COLOSVARATT. *)

*) Össze van kötve ily czimű költeménnyel: IGEN SZÉP HISTORIA Sigmond Czaszarnak üdeibe löt Dolog, Az nemes két személyről Eurialusrol es Lucrecyarol es azoknak egymashoz való szerelnekről sbt

Kit értett Bogáthi a magyarok koronázott királyán? ha nem a lengyel királyi választott Báthori Istvánt, a kinek kegyét e költeményében is keresni látszott — nem tudom. . . . Azt hiszem, a „K. Magvető“ olvasóinak érdekében cselekszem, midőn az „*Ungaricumok*“ nagymesterének e szives közléseért köszönetet mondok.

Közli:
Jakab Elek.

XLVI.

Péchy Simon levelei.

1.

Generose dne fili plurimum dilecte observaude!

Levelével az kegyelmed szolgája Segesvár és Szent-Erzsébet felől kerülvén. Bumban sok gondomban hamar expediálván elfelejtettem megírni az imátkozásra a mint másokat intünk kerönk betegöket: Ö maga az beteg valamint ereje szenvedti Istenhez esedözzék sirással, ohajtással. Bizonyos irásban olvastam és sok bizonság van róla. Ö magának az betegnek imádsága, zokogása, sirása előbb hallgatatik meg, s igen is meghallgattatik. Azért kegyelmed intse magatul is a mint ereje, szenvedti és a mint tudja, untassa fárasza Istenét maga életéért. És ha tud, anyira tudna, akár az Bogáti soltárából s akár az én fordításomból az 38-ik, 39-ik, 40-ik, 41-ik soltárokat imádsága példájára olvashattya. Ezen occasióval hogy értsek szolgám által leányom állapotja felől küldött. ez czedulát kegyelmedhez. Adja Isten érthessek örvendesebb állapotuk betegek felől. ex Szt-Erzsébat die 23 febr. 1637.

Gd. v. Pater Sincerus
S. Pechi.

Külczim: Generoso domino Stephano Angyaloss de küs Egrestö etc. filio plurimum dilecto, observando.

Eredetije a gr. Teleki család levéltárában M.-Vásárhelytt.

2.

Humillima Supplicatio generosae dnae Elisabethae Zygethi, Relictae viduae generosi dni Ioannis Angyalosi de Egrestö et filii Sui Stephani Angyalosi ad Illustrissimum D. Principem.

Kegyelmes Urunk Fejedelmünk, Nagyságodnak igen alázatosan jelentjük; Az miért Nagyságod mindmagamat, fiamat provocaltatta az Sabbatismusért, Noha comparealt az fiam, és magam súlyos nyomorult betegségem miatt personaliter nem comparealhattam is, mindazáltal többet biztam Nagyságod fejedelmi méltóságos kegyelmességéhez; Nem ítlhetjük elégségünket arra, hogy Nagyságoddal perlekedjünk.

Könyörgünk Nagyságodnak igen alázatosan, ellenünk való causáját méltóztassék kegyelmed remittálni, holott mi nem judaizáltunk.

Nagyságod kegyelmességéért az Isten áldja meg Nagyságodat.

N. K. V. V.

Válasz a hátlapon: A törvéhez tartásák magokat. 13 febr. die 1638.
Eredetije a gr. Teleki család levéltárában.

Péchy szoltár-fordításait, melyek az ujjab idöig ismeretlenek voltak, épen az érdemes közli, Koncz József úr fedezte fel a Teleky-könyvtárban.

Szerk.